

Õppekavade arenduse raamistik ja küsimused

Kilingi-Nõmme Gümnaasiumis

Sisukord

Sissejuhatus	3
Õppekavade arenduste suundumused	4
OECD.....	4
Eesti haridusvaldkonna arengukava 2035	4
Riigi eelarvestrateegia	5
Haridus- ja teadusministeerium ja õppekavade arendus.....	5
Õppekavade arendus Kilingi-Nõmme Gümnaasiumis.....	6
Õppekava uuendamise protsess koolis.....	7
Õppekava sisu uuendamine koolis.....	8
Õppekavade uuendamise eeluuring õpetajate hulgas.....	9
Õppekava uuendamise kesksed küsimused koolis.....	12
Terminid	12
Toetavad tegurid	12
Takistavad tegurid	13
Õppekavade arenduse küsimused ja dilemmad	14
Kokkuvõte.....	15
Analüüsi koostasid ja selle valmimisele aitasid kaasa:	15
LISA	16

Sissejuhatus

Kooli arenduse ja juhtimise juures on olulised strateegilised suunad ja otsused ning seejärel nende elluviimine. Sõltuvalt teguritest, tuleb leida lahendused strateegia (teha õigeid asju) ja taktika (teha asju õigesti) elluviimisel ning seejuures arvestada tegevuste ajatelge (teha asjad õigel ajal).

Kilingi-Nõmme Gümnaasiumi uus [arengukava](#) aastateks 2021-2023 ja sihiseade aastani 2027 seab kooli ette ülesanded juhendada õppekavade arendusel kooli väärtustest ja üldpädevustest, tagada õppekavade mitmekesisus ning kesksel kohal on õppija individuaalse arengu toetamine.

Koolil tuleb luua ja ellu viia ajastule sobiv õppesisu ning –korraldus ning selle aluseks on õppekavad.

Alustada tuleb strateegiliste dokumentide ja suundadega tutvumisest eesmärgiga teha õigeid asju. Seejärel on vajalik kavandada koolis tegevused kahes suunas: õppekava sisu arendus ning õppekava uuendamine kui protsess. Eelmise kahe tegevuse eduka elluviimise kolmas tingimus on teha asjad õigel ajal.

Kilingi-Nõmme Gümnaasiumi [põhikooli](#) ja [gümnaasiumi](#) õppekavad on koostatud 2015. aastal ning redigeeritud 2019. aastal. Õppekavade aluseks on riiklikud õppekavad [põhikoolile](#) ja [gümnaasiumile](#) aastast 2011.

Arvestades, et riiklike õppekavade arendus kestis mõned aastad (ettevalmistavad materjalid on internetis kättesaadavad aastatest 2008 ja edasi), siis tuleb tõdeda, et põhiosa meie kooli õppekavadest baseerub 15 kuni 20 aastat vanadel teadmistel, uuringutel ning lähenemistel.

Eeltoodust tulenevalt on mõistetav, et kooli õppekavad on vajalik üle vaadata mitmest aspektist tulenevalt:

- millised on õppekavade arendussuunad laiemalt (Euroopa, aga ka Eesti);
- kas ja kui, siis millised väärtuskasvatuse teemad on eriti tähelepanu all;
- kuid võrd kehtiv õppekava toetab õppijat personaalset arengut ja motivatsiooni ning arvestab tema individuaalsusega;
- kuid võrd kehtiv õppekava rahuldab õppijaid ja vanemaid aga ka õpetajaid?

Õppekavade uuendamine ei saa lähtuda subjektiivsetest arvamustest, vaja on koguda argumenteeritud seisukohti kõigilt osapooltelt. Nii tuleb leida vastused küsimustele:

- kuidas, mida ja miks õppekavades muuta;
- milliseid väärtuskasvatuse küsimusi peavad oluliseks õppijad, vanemad, õpetajad;
- kuidas integreerida õppekavasse õppijate, vanemate ja õpetajate ootusi;
- millised on kooli võimalused ja vajalikud ressursid;
- kuidas õppekavade muudatusi ellu viia;
- kuidas õppekavadesse sisse viidud muudatuste mõju monitoorida?

Käesoleva refleksiooni keskseks teemaks on eelnevate aastate Hea Kooli töödes käsitletud aspektidele ja järeldustele tuginedes kooli õppekavade arendamine.

Õppekavade arenduste suundumused

OECD

Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsioon (Organisation for Economic Cooperation and Development, edaspidi OECD) poolt on algatatud projektid, et toetada hariduse kaasajastamist, sh läbi õppekavade arenduse.

Projekti I faasis (2015 – 2019. a) koostati OECD õppekompass 2030 ([OECD Learning Compass 2030](#)), analüüsiti riikide õppekavasid ja peagi on ilmumas raportid õppekavade ajakohastamise soovitustega.

Projekti II faasis (alates 2019. a) on fookus õpetajatel õppekavade rakendamiseks ja õpetamise korraldamiseks tulevikuvajadustest lähtuvalt. Soovitakse kirjeldada omadusi/pädevusi, mis on õpetajatele vajalikud, et aidata õpilastel õppida ja heaolu parandada.

OECD projekti [Future of Education and Skills 2030](#) meeskond ja Haridus- ja Teadusministeerium on kaasanud Eestist koolid, sh Kilingi-Nõmme Gümnaasiumi, projektis osalema ning andma seejuures OECD-le sisendeid parimate praktikate rakendamise osas.

Eesti haridusvaldkonna arengukava 2035

Menetluses olevas Eesti haridusvaldkonna [arengukavas](#) on õppekavade ja õppijakesksusega seoses esile tõstetud järgmiseid aspekte:

- õppekavad toetavad õppijakeskset lähenemist; õppe maht ja sisu on paremas kooskõlas ühiskonna ja tööturu arenguvajadustega. Õppekavade arendus ja rakendamine on tõenduspõhine ja kaasav;
- nüüdisajastada õppeprotsessi ja õppe sisu ning luua osaliste koostöös teadus- ja andmepõhised säästva arengu põhimõtteid jälgivad õppekavad, et pöörata lisaks aineteadmistele ja -oskustele senisest enam tähelepanu üldoskustele, sh ennastjuhtiva õppija ja kodaniku kujunemisele;
- õppijakesksus on arvestamine õppija individuaalsete erinevuste ja arenguvajadustega, et õppijat võimendada. Õppijat võimendav haridus toetab õppija eneseanalüüsioskuse, tegevusvõimekuse, õpioskuse jt üld- ja tulevikuoskuste kujunemist, sotsiaalset ja emotsionaalset heaolu ning valmidust elukestvalt õppida;
- individualiseeritud ja diferentseeritud õpet kavandab ja juhivad õpetaja. Individualiseeritud õppe puhul annab õpetaja igale õpilasele ülesandeid vastavalt tema õpivajadustele.
- personaliseeritud õpe lähtub õppija huvidest, vajadustest, võimetest, õpistiilist ja -rütmist ning õppijal on aktiivne roll oma õpikogemuste ja õpitee kujundamisel
- luua digilahendus individuaalse õpitee ja karjääri haldamiseks ja oskuste hindamiseks (hariduse digilugu).

Riigi eelarvestrateegia

Riigi [eelarvestrateegias](#) aastateks 2021-2024 käsitletakse üldharidust, sh õppekavade arendust, järgmistes punktides (lühendatult):

- käivitunud on õppekavade arendus ja suuremalt planeeritakse tähelepanu pöörata digi- ja andmekirjaoskuse ning meediakirjaoskuse arendamisele, algoritmilise mõtlemise arendamisele;
- 2021-2022. aastal uuendatakse põhikooli ja gümnaasiumi riiklikku õppekava;
- toetamaks laste liikumisharjumuste parandamist, koolidele suurema otsustusõiguse andmist ning koolides IT õppe parandamist töötatakse välja põhikooli riikliku õppekava ja gümnaasiumi riikliku õppekava muutmissetepanekud. Samuti on valitsusel kavas kinnitada Haridusvaldkonna ja Noortevaldkonna arengukavad aastani 2035, milles seatakse hariduse ja noortevaldkonna olulisemad sihid järgmiseks 15 aastaks. Oluline prioriteet on laste ja noorte regulaarse terviseseisundi jälgimine ning ülekaalulisuse, sõltuvustegevuste ja vaimse tervise probleemide vähendamine;
- suurendatakse koostööd keskkhariduse tasandil kutse- ja üldhariduse valdkonnas. Luuakse võimalused, et üldkeskkhariduse õpitulemusi saaks alates 2021. aastast rakendada kutsekeskkhariduses üldainete õppe moodulitena ning gümnaasiumides oleks alates 2021. aastast võimalik valida kutseõppe erialaõpingute moodulite põhjal välja töötatud valikkursusi.

Haridus- ja teadusministeerium ja õppekavade arendus

Haridus- ja teadusministeeriumi plaanidest ja tegevustest õppekavade arendusel saab ülevaate 23.01.2020 üldharidusosakonna juhataja Pille Libliku tehtud [ettekandest](#) (väljavõtted):

- tekitada, hoida ja toetada iga lapse loomulikku õpihuvi;
- kaasata vanemaid aktiivsemalt oma lapse arengu toetamisse;
- õppija vastutus, paindlik ja mitmekesine õppeprotsess, arengut toetav tagasiside;
- tagasiside õpilase individuaalsetest võimetest ja huvidest lähtuvalt oskuste, mitte soorituste kohta;
- õpioskuste ja iseseisva õppimise suutlikkuse kujundamine;
- loovam nüüdisaegse ja mitmekesise õpetamismetoodika kasutamine;
- väljaspool kooli õpituga arvestamine.

Õppekavade arendus Kilingi-Nõmme Gümnaasiumis

Kooli õppekavade arendamisel on oluline silmas pidada arenguid laiemalt, lähtuda riigi strateegilistest dokumentidest, valdkonna ministeeriumi kavadest ja soovitudest.

Samas tuleb mõista, et koolile on antud väga suur autonoomia õppekavade kujundamisel ning õppeprotsessi korraldamisel. Otstarbekas on õppekavade arendust näha:

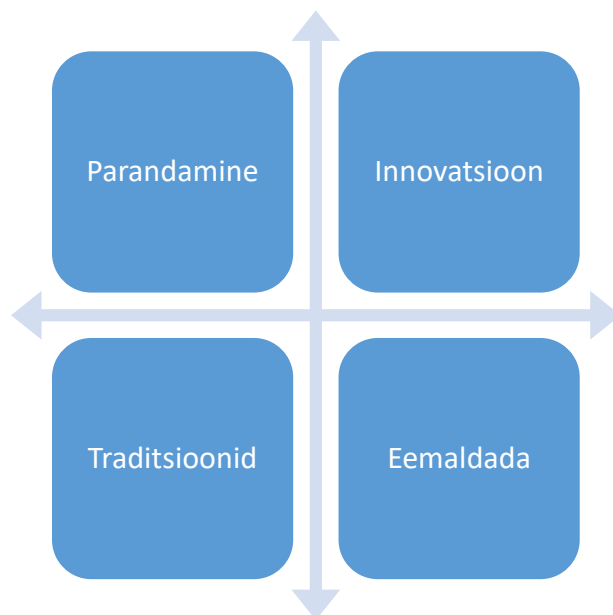
- koolikultuuri laiemalt arendava;
- kooli ja kogukonda siduva;
- alusväärtusi jõuliselt toetava;
- paindliku

regulatsioonina ning selleni jõudmiseks tuleb ilmselt paljust harjumuslikust loobuda.

Kui 2020. aasta märtsis alanud eriolukorra tingimustes tuli väga kiirete ja operatiivsete otsuste järel kaaluda ning kavandada kooli tegevusi vähemalt pool aastat ette, siis kooli õppekava arenduses on otstarbekas planeerimine teha pikaajaline, vähemalt ühe kooliastme kestvuses, st kolm aastat ette.

Õppekavad peavad seadma õppe eesmärgid, looma raamistiku õppe korraldamiseks ja hindamiseks ning õpitulemuste saavutamiseks. Kiired arengud ühiskonnas nõuavad, et õppekavad oleksid dünaamilised, paindlikud ja samas kindlaid sihte silmas pidavad. Möödunud õppeaasta distantsõppe periood tõi esile mitmed kitsaskohad õppe- ja ainekavades.

Õppekavade arendamisel tuleb järgmiste aastate jooksul lahendada mitmed dilemmad ja leida tasakaalukad arenguteed. Kuidas leida tasakaal innovatsiooni ning traditsiooniliste väärtuste, ainete ja meetodiliste lähenemiste vahel? Kuidas ja mida saab parandada (tunnijaotusplaanis, valikainetes) ning mis tuleb seejuures õppekavast eemaldada?

Käesoleval õppeaastal on kool seadnud eesmärgiks jõuda õppeperioodi lõpuks uute õppekavade kinnitamiseni.

Õppekava uuendamise protsess koolis

Õppekavade arendamine on jagatud järgmisteks etappideks koos ajagraafikuga:

kehtivate õppekavade analüüs ja hindamine, tekkinud märkamiste üldistamine	märts – aprill 2020
distsantsõppe perioodi refleksioon õpetajatelt	aprill 2020
sisehindamise ja uue arengukava koostamise käigus tekkinud märkamiste üldistamine	mai – august 2020
õpetajate eneseanalüüside ja Hea kooli varasemate aastate tööde käigus tekkinud märkamiste üldistamine	juuni – august 2020
õppekavade arendamise välistegurite analüüs, sh suundumused Euroopas ja Eestis	august – oktoober 2020
õppekavade arendamise raamistiku koostamine	november 2020
õpetajate valmisoleku, hoiakute ja ootuste eeluring	november 2020
õppekavade arenduse raamistiku ja probleemküsimuste arutamine kooli pidaja ja hoolekoguga	detsember 2020
õppekavadesse muudatus- ja täiendustepanekute ver. 1. vormistamine	jaanuar 2021
õpilaste ja vanemate hoiakute ja ootuste uuring	jaanuar – veebruar 2021
õppekavadesse muudatus- ja täiendustepanekute ver. 2. vormistamine	märts 2021
õppekavadesse muudatus- ja täiendustepanekute ver. 2. arvamuste kogumine kooli pidajalt, hoolekogult, õpetajatelt ja õpilasesinduselt	aprill – mai 2021
õppekavade kehtestamine	juuni 2021
õppekavade rakendamine	september 2021
õppekavade muudatuste monitooring	jaanuar – märts 2021

Ajakava koostamise järel on oluline osapoolte järjepidev kaasamine. Oluliseks osaks on õppijate, vanemate ning kooli pidaja ootuste ja hoiakute välja selgitamine ning nende arvamuste põhjal argumenteeritud seisukohtadega arvestamine.

Õppekava sisu uuendamine koolis

Õppekava sisu uuendamisel on otstarbekas tugineda suundumustel, mis on aktuaalsed nii globaalselt kui ka riiklikult.

Teatud suunad on esile tõstetud [OECD õppekompass 2030](#) juures ning rõhutatud on õige suuna leidmist ajas ja sotsiaalses ruumis. See toetab igati järeltust, mille kirjutasime sissejuhatuses: koolil tuleb luua ja ellu viia ajastule sobiv õppesisu ning –korraldus.

Õppekavade arendusi suunavate strateegiliste dokumentide põhjal tuleb kooli õppekavade sisu arenduse juures eristada erinevaid valdkondi, millele tähelepanu pöörata.

Alljärgneva lugemise puhul võib tekkida erinevaid arvamusi ja arusaamasid terminite tõlkest ja tõlgendamisest tulenevalt.

Esitatud on vaid need märksõnad, mille puhul näeme suurimat vajadust neid uutes õppekavades rõhutada:

- baasoskused, sh:
 - digitaalne kirjasoskus, digitaalne sisuloome oskus;
 - tervisealane kirjaoskus.
- oskused, isikuomadused, hoiakud ja väärtushinnangud, sh:
 - kriitiline mõtlemine;
 - probleemide lahendamine;
 - enesekontroll;
 - empaatia;
 - austus;
 - püsivus / vastupidavus;
 - õpioskused.
- õppimise võtmemõisted, sh:
 - õpilase motivatsioon, sihikindlus, iseseisvus, enesetõhusus;
 - õppimise koosmõju (nt õpilased-õpetajad, õpilased-õpilased, õpilased-vanemad, õpilased -kogukond).
- ülekantavad pädevused, sh:
 - uue väärtuse loomine;
 - vastutuse võtmine;
 - konfliktide lahendamine;
 - ette nägemine (pingete, dilemmade, kompromisside ja vastuolude ühitamine)
- võtmepädevused, sh:
 - globaalne pädevus;
 - meediakirjaoskus;
 - jätkusuutliku arengu alane kirjaoskus;
 - algoritmiline mõtlemine;
 - finantskirjaoskus;

- o ettevõtlikkus.

Kõikide märksõnade põhjal korraga võrdsest tugev tegevus ei pruugi olla koolile ega õpetajatele jõukohane. Nende vahel valikute ja eelistuste tegemisel saab kool tugineda arengukavas sõnastatud väärtustele ning kooli pidaja ja vanemate kaasamisele õppekava arenduse perioodil.

Õppekavade uuendamise eeluuring õpetajate hulgas

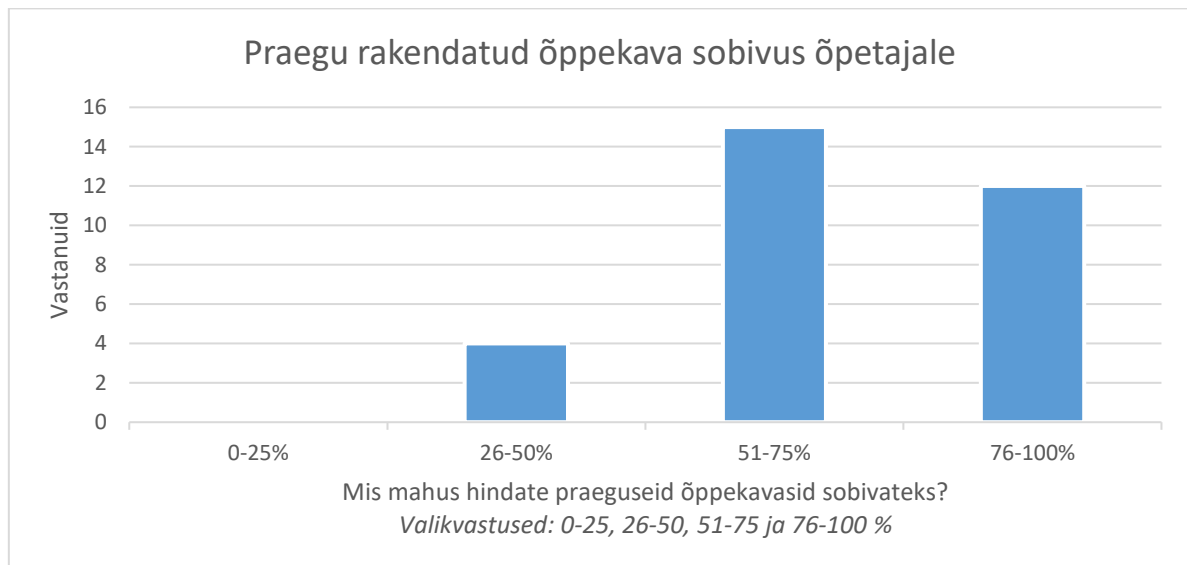
Üks põhimõte, mida tuleb õppekavade arendamisel arvestada on: saavutatakse ainult seda, mida hinnatakse ja hinnata tuleb seda, mida tahetakse saavutada.

Tõenduspõhisus on oluline, eriti nii kaalukate dokumentide puhul nagu seda on õppekavad ja selle saavutamine ei ole lihtne.

Samas on vajalik teada sisulisi seisukohti õppijatelt, vanematelt, õpetajatelt ja kooli pidajalt. Õppe- ja ainekavade elluviijatena tuleb siinkohal usaldada õpetajaid ja küsida nende seisukohti. Selleks oleme küsitlenud õpetajaid kolmel perioodil (aprillis 5. distantsõppe nädala lõpus, juunis ja novembris) ning fookuses on olnud õppija kohta märksõnad :

- iseseisvus (autonoomia kui motivatsiooni tegur);
- vastutus;
- individuaalne toetamine;
- motiveerimine;
- personaalsusega arvestamine.

Kooli õpetajate hulgas tehtud esmane uuring õppekavade sobivuse (joonis 1) ja mõne aspekti osas andis üllatavaid tulemusi.

Joonis 1. Õppekavade sobivus õpetajatele nende enese hinnangu baasil

Esmasel hinnangul võiks järeldada, et praegused õppekavad on suuremas osas õpetajatele rohkem sobivad kui mittesobivad.

Samas tuleb mõista ja mõelda, et 15 õpetajat 31-st hindas, et õppekava on sobivuseks 51-75%! See aga tähendab, et vähemalt ¼ on mittedsobivat. Siit järgnevad küsimused – mis ei sobi ja kellele ei sobi, samuti kindlasti ka küsimus miks ei sobi?

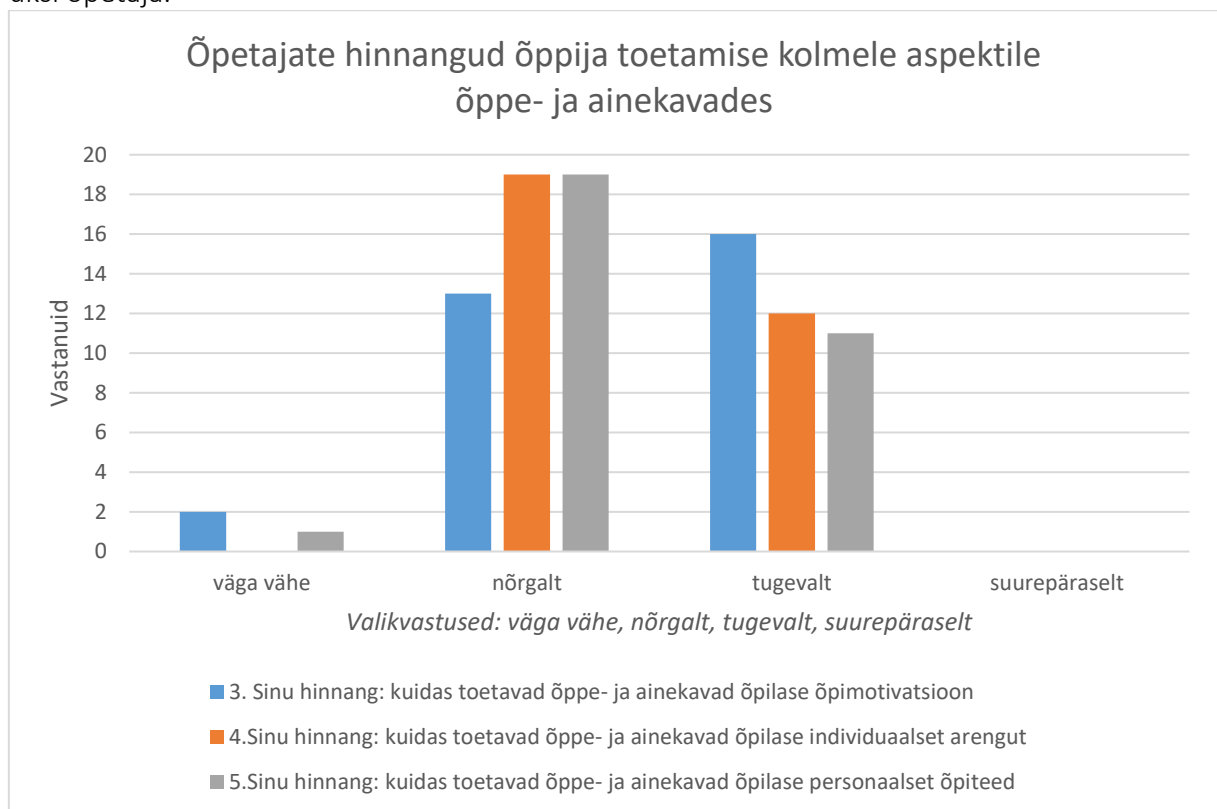
Vastused on isikustatud ja see võimaldab erisusi edasi analüüsida nii kooliastmeti kui ainevaldkondade kaupa.

Lisaks õppekavade sobivusele said õpetajad väljendada isiklikke hinnanguid kolme märksõna kohta, mis on õppekavade arendussuundades aktuaalsed. Need olid:

- õpilase õpimotivatsioon;
- õppija individuaalsusega arvestamine;
- õppija personaalse õpitee toetamine.

Õpetajad hindasid märkimisväärselt kriitiliselt õppe- ja ainekavade õppijaid toetavaid aspekte.

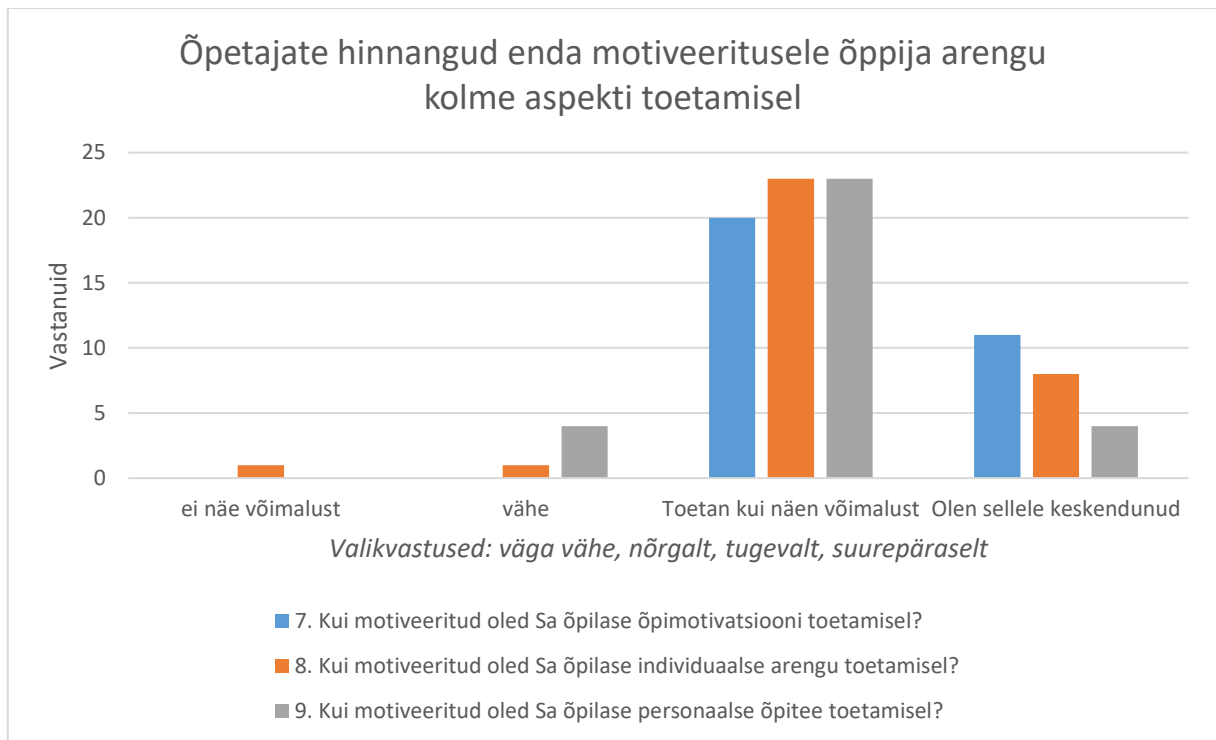
Üle poolt vastanud õpetajate hinnangul toetavad õppe- ja ainekavad nõrgalt õppijate individuaalset arengut (joonis 2) ning personaalset õpiteed ja suurepäraseks ei hinnanud seda üksi õpetaja.

Joonis 2. Õppe- ja ainekavade õppija arengut toetavate aspektide hinnang õpetajate poolt

Järgmisena said õpetajad anda hinnangu oma motiveeritusele toetada õppija õpimotivatsiooni, individuaalset arengut ning personaalset õpiteed.

Siin selgub (joonis 3), et teatud hulk õpetajaid on sellele keskendunud ning suurem hulk on sellisele tegevusele orienteeritud kui näevad selleks võimalust.

Joonis 3. Õpetajate motiveeritus õppija arengut toetavates aspektides õpetajate enesehinnangutes

Kolme küsimuse vastused tekitavad rohkem küsimusi, kui annavad vastuseid 😊.

- Mismoodi selgitada olukorda, kus suurem hulk õpetajaid on õppe- ja ainekavadega rahul ja on motiveeritud tegelema õppija kolme aspekti toetamisega kuid tajuvad seejuures, et needsamad kavad toetavad õppijat nõrgalt?
- Mille põhjal õpetajad hindavad, et õppe- ja ainekavad ei toeta õppija motivatsiooni, individuaalsust ja personaalset õpiteed?
- Millest tulenevalt on õpetajate hinnangutes erinevused: nemad on motiveeritud õppija motiveerituse, individuaalsuse ja personaalsuse toetamisega kuid õppe- ja ainekavad ei toeta?
- Kas võib olla olukord, kus õpetajad tajuvad, et õppija arengut mitte hästi toetavate õppe- ja ainekavade kõrval on arengu toetamise raskuskese tema tööülesannetes?
- Mil viisil õpetajad toetavad õppijate motivatsiooni, individuaalsust ja personaalset arengut ja kui jätkusuutlikud need tegevused on õppe- ja ainekavasid uuendamata sest kõik vana ei pruugi olla halb ja sobimatu?
- Millised erinevused on vastustes ainevaldkonniti ja kooliastmete lõikes ning kus ja kelle poolt avalduvad kõige negatiivsemad hinnangud?

Kuna kõik vastused on isikustatud siis on võimalik nende baasil teha põhjalik analüüs ning need siduda õpetajate isiklike eneseanalüüsides, mille nad esitasid juunis.

Valikvastuste juures oli õpetajate võimalus lisada ka kommentaarid ning osa neist on esitatud [Lisas](#).

Õppekava uuendamise kesksed küsimused koolis

Terminid

Õppekavade arendamise juures on oluline, et erinevad osapooled oleksid ühes inforuumis ning mõistaksid teineteise poolt räägitut ja kirjutatut sarnaselt. Haridusvaldkonnas on kasutusel palju erinevaid ja väga sarnase sisuga kuid siiski mitte üks-üheselt samasisulisi termineid.

Tuleb tõdeda, et mitte üksnes õpilastel ja vanematel vaid ka õpetajatel on erinevad arusaamad terminitest motivatsioon, individuaalsusega arvestamine, personaalne õpitee, kujundav hindamine, toetav tagasiside, õppija võimestamine jne.

Toetavad tegurid

Aprilli ja novembri küsimustike ja juuni reflekteerivate eneseanalüüside põhjal on koondatud õpetajate personaalsed seisukohad õppija arengut toetavate tegurite kohta. Kuna need on mahukad andmed, siis ei ole neid siia lisatud täies mahus, küll aga esitame näiteid erinevate õppijate toetavate aspektide kohta:

- Õpimotivatsiooni aitab toetada õpetaja tahe ning oskus õpilasega tulemuslikult koostööd teha.
- Positiivsus, õppetöö õpilasele põnevaks!
- Materjali jõukohastamine, seostamine igapäevaeluga ja õpilast huvitava teemaga/valdkonnaga
- Püüan ise olla motiveeriv, toon näiteid, teen näidiseid. Kiidan, kui õpilasel hästi läheb.
- Positiivne tagasiside, õpilasel võimalus arutleda, küsida, positiivne õhkkond klassis, ajakohased ja huvitavad ülesanded, nende sidumine igapäevase eluga,
- Jõukohased tegevused, vaheldus, huvidega arvestamine, tunnustamine, toetav tagasiside.
- Toetada on vaja arengut, huvisid ja tunnustada edusammude puhul. Iga õpilase õppimise ja arengu toetamine on individuaalne protsess. Motiveerin õppima, pakkudes jõukohaseid õppeülesandeid ja luues eduelamuse igale õppijale.
- Märksõnaks loovus. Võimalus areneda ja luua. Pöörata tähelepanu kui midagi hakkab lappama ja kui kõik on hästi siis olla positiivne ja toetada.
- Hea koostöö õpilase-, kodu- ja kolleegidega. Ülioluline neist on kodu tagasiside ja õpilase enda valmidus oma probleemidest rääkida just õpiraskuste korral. Edukate õpilaste puhul samuti - õpilase sihid ja unistused, nendest rääkimine. Aidata eemaldada hirmu uuele, raskemale tasandile liikumise eest.
- Meil on olemas virtuaalsed õpikeskkonnad (opiq jne), mis toetavad vajaduse ja soovi korral õpilast ning suunavad (õppurit) otsima vastuseid. Loomulikult ka vestlus, kui õpilasel on oma põhjendatud seisukoht ja iseseisev oskus juhendeid (kas õpetajapoolseid või virtuaalseid) kasutada.
- Õpitava ja õpitu seostamine igapäevaeluga, teades õpilaste huve ning eripärasid ja soove, see annab mulle võimaluse õppija personaalset arenguteed toetada.
- Paindlikkus väikeses õpirühmas - võimalus paremini märgata õppeteemade omandamise erinevat tempot ning õppimise stiile õpilaste juures ja sellest lähtuvalt oma tund ette valmistada.
- Pean saama aru, et ma ei õpeta õpikut ega õppekava, vaid ÕPILAST!
- Põhiliseks teguriks on arvestamine õpilase loomupäraste annetega ja individuaalsusega.

Lugedes õpetajate poolt märgatud erinevaid tegureid, siis võime uskuda, et leiame parimad lahendused ka õppe- ja ainekavade uuendamisel.

Takistavad tegurid

Aprilli ja novembri küsimustike ja juuni reflekteerivate eneseanalüüside põhjal on koondatud õpetajate personaalsed seisukohad põhilistest teguritest, mis segavad nende hinnangul neid õppija arengu eri aspektide toetamisel. Ka neid ei ole siia lisatud täies mahus küll aga esitame näiteid:

- Motiveerimise jaoks peaksin teadma õpilasest rohkem - tema hobid, huvialad, andekus, mõnikord ka perega seotud probleemid. Kõige rohkem jõuab selline info klassijuhatajani arenguevestlusel või klassiga toimetades. Aineõpetajale ei jõua kõikide õpilaste kohta info.
- Fookus kipub olema ikka ja jälle keskmisel õpilasel, keskendumine õppematerjalile, mitte õpilasele.
- Õpilased on hõivatud, ei leia vaba aega. Paljud sõltuvad bussist.
- Õpilase nõrk sisemine motivatsioon, kärgperede eri liikmete erinevad väärtushinnangud.
- Valest ajakasutusest/tihedast töötempo/ootamatutest ülesannetest tingitud tööülesannete kuhjumine, mis omakorda viib tunni ajal mõne kiireloomulise asjaga tegelemiseni (selle asemel, et 100% motivatsiooni toetamisega ametis olla).
- Arvamus: liiga suur põlvkonna erinevus segab, neil juba teistmoodi baasoskused. (Nt kirjanduses komistan järjest enam õppija lugemisoskuse taha, mõnu läheb kaduma, kui ainult seleta, mis sõnad tähendavad ja et ta tegelikult luges/sai aru valesti).
- Aeg ja õpikeskkond. Halb tunne on kuulda motiveeritud õpilase käest, et meil jääb mitmetes ainetes palju huvitavat tegemata, sest õpetaja peab tegelema nendega, kellel seda motivatsiooni ei ole ehk ennast kehtestama ja korda pidama.
- Õpilase individuaalsusest lähtudes kaasneks ilmselt madala saavutusega õpilaste hulk, sest õpilane püüab iseseisvalt panustada õppimisse väga pinnapealselt ja lühikest aega.
- Individuaalsete eripärade rohkus, erinevad õpiraskused, erinev edasijõudmise tempo.
- Kui klassis on väga erineva tasemega õpilased, siis on äärmiselt keeruline iga õpilasega individuaalselt arvestada. Pigem kipub ikka see õpetamine toimuma nn keskmike järgi.
- Üldjuhul suudan individuaalsusega arvestada, pean seda väga oluliseks. Takerdun, kui fookus kipub liikuma õpilaselt õpitavale.
- Ei ole seesuguseid tegureid. Individuaalsusega peame arvestama tänapäeva koolis (see pole alati lihtne)
- Oskamatus tulla toime kogu klassiga, kui üks õpilane vaja rohkem juhendamist, kui teine.
- Õhkkond ja omavahelised suhted klassis, vanemate mittetoetav roll ja suhtumine haridusse.
- Segavaid tegureid ei ole, sest vastavalt paindlikule õppekavale on võimalus arvestada individuaalse lähenemise ja diferentseeritud töö kaudu. Individuaalne lähenemine on vajalik ka seetõttu, et õpilasel tekiks õpitulemusena positiivne minapilt ja usk iseendasse.
- Töömaht, ajaline ressurss.
- Personaalne õpitee eeldab, et õppija töötab mingi teema kallal nii kaua, kuni ta selle selgeks saab. Paraku õppekava ei luba lõputult venitada üht teemat, kui õpilasel soov teemaga tegeleda on vähene või puudub. Kuidas sel juhul anda hinnangut, kui meil on 5-palliline hindamissüsteem, õpilasele, kes näiteks ühe tööga/teemaga jõuab kuidagimoodi toime alles järgmisel õppeaastal.
- Praegu tundub, et teadmatus personaalse õpitee konkreetsest olemusest. Ajakulu igaühele personaalse õpitee rakendamisel.
- Ma arvan, et see on minu vähene arusaam sellest, mis on personaalne õpitee ja kuidas seda üldse rakendada.
- Pole piisavalt selgeks mõelnud, kuidas on võimalik igale õpilasele selgelt kujundada oma õpitee, siiani olen seostanud seda individuaalse lähenemisega.
- Tulemusi mõõdetakse kõikidel koos ja korruga. Õpetajal on raske jälgida ja aidata erinevatel teedel liikuvaid õpilasi.

- Ajapuudus; õppekavas ette nähtud numbriline hindamine - kõik peavad jõudma samasuguse positiivse tulemuseni.
- Puuduolev konkreetne süsteem/juhis, vähene koostöö kolleegidega.

Õppe- ja hiljem ainekavade uuendamisel on võimalik takistavate tegurite kohta kirjutatu grupeerida ning siis saab juba konkreetsemalt kool rakendada toetavaid meetmeid (enesetäiendusvõimalused õpetajatele, töökoormuste üle vaatamine jmt).

Õppekavade arenduse küsimused ja dilemmad

Uue arengukava ettevalmistamise perioodil (jaanuar – august 2020) ning dokumentide analüüside käigus on üles kerkinud mitmed küsimused, millele on õppe- ja ainekavade uuendamise eel ja käigus vaja leida vastused või sõnastada uued küsimused:

1. Milliseid pädevusi peaks arendama tänapäeva õppijate (sh õpetajate) puhul, et kujundada nende paremat tulevikku?
2. Millistele andmetele ja uuringutele tuginedes muudatusi planeeritakse ning ellu viiakse? Milliseid meie poolt kogutud ja analüüsitud andmeid ei saa käsitleda tõenduspõhistena ja milliseid uuringuid on vaja korraldada?
3. Mil määral on võimalik uuendada õppekava nii, et see pakub õppijale ja õpetajale väljakutseid/arenguvõimalusi/uudset mõtteviisi klasside ja ainete üleselt?
4. Milliseid väärtusi väärtustab õppe- ja ainekavades kool ja millised on väärtuskasvatuse ootused õpilastel, vanematel ja kooli pidajal?
5. Keda ja millises etapis õppe- ja ainekavade uuendamisse kaasata ning millisel viisil?
6. Millised on õppe- ja ainekavade uuendamisel õpetajate ees seisvad võtmeküsimused?
7. Kuidas suurendada õpetajate kollegiaalset tõhusust õppijate toetavate aspektide ellu viimisel läbi õppekavade arenduse?
8. Kuidas toetada õpetajaid muutunud rollidega kohanemisel ja ümber mõtestamisel, hoiakute ja uskumuste ümber kujundamisel tingimustes, kus koolikultuuri välised mõjutegurid kanduvad üha jõulisemalt kooli sisse?
9. Kuidas viia kooskõlla personali isiklikud ja organisatsiooni eesmärgid?
10. Kuidas konkurentsi tingimustes ellu viia väärtustel põhinevat koolikultuuri arendust ja seejuures arvestada iga õppija individuaalsust ja võimalikku personaalset õpiteed?

Osadele küsimustele on vastused tekkimas käesoleva raamistiku koostamise käigus. Osadele küsimustele vastuste leidmiseks on vaja kaasata asjatundjaid nii küsimustike koostamise kui läbiviimise osas ning see on kooskõlas kooli arengukavas püstitatud eesmärgiga uuendada koolile antava tagasiside läbiviimist, nii korralduslikult kui sisuliselt.

Osadele küsimustele tuleb vastused leida igal õpetajal personaalselt kuid on ka küsimusi, millele saab vastused aidata leida juhtkond läbi personaalsete refleksioonide ja õppekava arenduse kohta esitatud seisukohtade analüüsi.

Kokkuvõte

Käesoleva töö eesmärgiks oli luua raamistik õppe- ja ainekavade uuendamiseks ning teha nähtavaks küsimused, millele on vaja leida vastused.

Analüüsi koostamise käigus, püstitatud küsimuste arutlustel ja andmete analüüsil said nähtavaks ning tõstataks uued dilemmad. Neid valikuid kirja pannes ning probleeme analüüsides kerkisid uued küsimused, millele on vaja leida võimalikud vastused ja lahendused.

Seega saame analüüsi eesmärgid lugeda täidetuks.

Kriitilised, kuid edasiviivad hinnangud pooleliolevatele protsessidele, olid värskendavad.

Tugevuste kõrval probleemide päevakorda võtmine ja kriitiliste küsimuste esitamine toetab igati õppe- ja ainekavade uuendamise protsesse.

Seega võime tõdeda, et analüüsi alguses sõnastatud ülesanded on suures osas täidetud.

Käesoleva tööga „Õppekavade arenduse raamistik ja küsimused Kilingi-Nõmme Gümnaasiumis“ on kasvanud koolipere kompetents ning soovime kandideerida tunnustusele **Hea kooli programmi poolt motiveeritud kool**.

Analüüsi koostasid ja selle valmimisele aitasid kaasa:

Kairi Kaldoja (vanemõpetaja, õppealajuhataja, metoodikanõukogu juht), Erli Aasamets (direktor), Eiko Tammist (hoolekogu liige, vanemate esindaja), Annika Viibus (Saarde valla humanitaarnõunik), Pille Kadak (psühholoog-karjäärinõustaja), , Laine Ülemaante (huvijuht) ja 31 Kilingi-Nõmme Gümnaasiumi õpetajat.

LISA

Õpetajate põhjendused hinnangule kuidas õppe- ja ainekavade toetavad õpimotivatsiooni
Paljudel õpilastel puudub soov püsivalt pingutada. Paljudel on nõ väline motivatsioon ja nad pingutavad positiivse tulemi pärast seetõttu, et saada näiteks hea hinne või vältida lisatööd, mis järgneks negatiivsele tulemile. Konkreetne teadmine või oskus pole esikohal.
Õppe- ja ainekavad toetavad õpilase õpimotivatsiooni, kui õpetaja on suutnud õppekavade täitmise teha õpilaste jaoks meeldivaks. Õppekava suunab õpilasi vanemaks saades üha rohkem pingutama ja edasi arenema ning enamus õpilasi naudib seda protsessi.
Palju on õpilasest endast. Kuna õpilane ei taju, et tal õpitavat võiks olla tuleviku elus vaja, siis on vaja selle motivatsiooniga eraldi tegeleda. Ilmselt sobiks lõimitud õpe kõige rohkem.
Kirjas on, et õpilane peaks olema motiveeritud, kuid kuidas kasvatada õpilase sisemist motivatsiooni, seda pole kirjas. Väline stiimul üksi ei taga tulemust.
Õppekava ja ainekava annavad üldised suunised. Meetodid, suhtlusstiil, õppematerjali valik, õppeülesannete valik ja/või koostamine on õpetaja pädevuses.
Õppe- ja ainekavad on suunatud pigem sisendipõhisele õppele ja annavad ette õpetajatel teatud raamistiku, kuid arvestavad väga vähe õpilaste huvidega
Õppe- ja ainekavad on õpetaja jaoks selleks platvormiks, kus oma tööd tegema hakata. Tänu sellele on kõikide õpilaste jaoks loodud aluspind, kust on võimalik hakata edasi arenema. See, kui palju, sõltub juba õpilasest endast.
Õpetajal on võimalik ise õppekava loovalt rakendada ja kohandada.
Õpilase õpimotivatsiooni toetab õpetaja, õppekava üksi ei saa seda teha.
Õpilase õpimotivatsiooni võtmeisik on õpetaja, kes loob keskkonna ja tegevused lähtudes õpilasest ja õppekavast.

Õpetajate põhjendused hinnangule kuidas õppe- ja ainekavade toetavad õppija individuaalset arengut
Kavad toetavad õpetajat, mitte õpilast.
Õppekavades on antud ette oskused, mida õpilane peab teatud klassi lõpetades oskama, kuid meie üha vähem liikuvus ühiskonnas muutuvad lapsed aina nõrgemaks ning osade õpilaste jaoks on õppekava normid üle jõu käivad, kuid leian, et õpetaja saab ise muuta õppekava (vähemalt kehalises) paindlikumaks ning õpetaja saab arvestada oma õpilaste iseärasustega.
Õppe- ja ainekavadele saab kinnitada individuaalse arengu jaoks vajalikku toetuskaava. Paremini tuleks see ilmselt läbi lõimingu. Õpilase erivajadusega saab arvestada ka praegusele õppe- ja ainekavale toetudes.
Õppekava tulemuslikku täitmist ei kontrollita ja õpilase adekvaatne areng jääb teadmata
Iga õpilasega saab minna sellises tempos ja nende teemadega, kuidas temal vaja on. Pole öeldud, et kiiremini ei või teemasid läbida ja eesmärgid saavutada.
Nõutavate õpitulemuste juures läheb kogu aur pigem nõrgematele. Vaeslapse rolli jäävad tugevamad õpilased.
Õppekava on paindlik, on tugisüsteemid ja väljundid tugevamatele.
Olemas üldised suunised, individuaalset arengut mingi alusdokumendiga määrata ei saa, siin tuleb lähtuda igast õpilasest.
On toetavad, aga kohandada tuleb ikka ise vastavalt iga õpilase erinevatele vajadustele
Õppe- ja ainekavad ei arvesta õpilaste huvidega, õppekavad võimaldavad küll teatud paindlikkust õppetöö planeerimisel koolis, kuid jäävad ikkagi ainekeskseks. Hinnatakse tulemust, mitte protsessi, eesmärgid püstitatakse siiski õpetajate juhtimisel, need ei ole iga õpilase isiklikud eesmärgid. Ideaalis peaks olema kesksel kohal õpilane, tema areng, arenguvajadus, kuid kahjuks õppekavad ja õpetajad hetkel ikkagi keskenduvad pigem eraldi õppeainetele.
Kõikidele sama õpitulemus ei toeta individuaalset arengut.
Ma arvan, et iga individuaalsust ei saa kirjutada kavasse. Õpetaja peab oskama seda märgata ja toetada. Ainekava annab võimaluse seada mingid piirid ja teeb õpetaja töö lihtsamaks. ma ei tea, palju see individuaalset arengut toetab õpilasel.
Õpetajal on võimalus märgata õpilaste arengut ja saab aidata järgi või tegeleda õpilasega tema huvide ja võimete kohaselt.

Tugiteenused on olemas õpi- ja käitumisraskustega lastele, aga seetõttu jäävad tihti vähema tähelepanuta keskmisest andekamad ja nende arengut toetavad lahendused.
Õpilased on individuaalselt erinevad. Kui õpilastel oleks võimalik valida eelistusi, siis ilmselt rohkem.
Valikained tulevad õpilase ellu alles gümnaasiumis, enne seda on üks ja ainus kohustuslike ainetega õppekava. Lapsed ja nende huvid aga on väga erinevad. Seega ei saa väita, et individuaalne areng on õppekava poolt toetatud.
Õpetaja peab oskama seada eesmärgi, mida ja kuidas on vaja saavutada. Õppekava aluseks võttes saab järgida oma tegevusplaane ja suunata õpilase arengut.
Arvamus: kuna need kavad on praegugi üleliia mahukad, siis on igal õppijal võimalus võtta sealt just niipalju (ka õpetaja abiga), kui ta individuaalselt areneda suudab.
Õppekavas on eraldi peatükk, kus on põhjalikult selgitatud töö põhimõtteid HEV lastega. Individuaalset arengut toetavad sõnaliselt hinnangud ja tagasiside. Õpilastel on võimalik oma teadmisi laiendada ning osaleda erinevatel teemapäevadel, konkurssidel, olümpiaadidel jne.
Kõikidele on ühesugused õppematerjalid ja tempo on kiire, kõik peavad korruga hakkama saama, õpetajal tuleb leida see lisa-aeg, kui selgitada nõrgematele. Parematele saab muidugi anda lisaks midagi uurida.
Kogu õppe- ja ainekava täitmine täies mahus on võimatu
Õpilaste arengutase on väga erinev. Õppe- ja ainekavad võiksid arvestada õpilaste võimekust.

Õpetajate põhjendused hinnangule kuidas õppe- ja ainekavade toetavad õppija personaalset õpiteed
Õppimise tempo ja huvi õppetöö vastu on väga erinevad ning sellest lähtuvalt on vaja leida õppekavast need teemad, mis sobituksid enamuse võimetega.
Kavad toetavad õpetajat, mitte õpilast.
Tänu õppekavale on iga lapse jaoks kehaline kasvatus kohustuslik ning see on väga hea, sest vähem sportlike laste jaoks võib kehalise tund olla ainuke aeg nädalas, kus laps liigub aktiivselt.
Praegu toetavad ainult HEV alumise poole õpilasi. Neile tehakse õppimises mõõndusi ja otsitakse rohkem väljundeid. Nendega tegelevad klassijuhataja, aineõpetaja, psühholoog, Rajaleidja.
Õpilase kooli vahetusel on ilmnenud väga suured erinevused õppekava täitmisega erinevates koolides
Põhja saab laduda üldiselt, kuid iseseisvaid valikuid ei takista miski. Alati võib teha rohkem ja teismoodi lisaks, et saaks oma valikud ja eesmärgid vastavalt seada.
Eelmises küsimuses vastasin, et tugevamad õpilased jäävad vaeslapse rolli. Andekamatel peaks olema võimalus minna edasi oma andeainete)ga süvitsi. Eriti pean silma vanemate klasside õpilasi.
Läbi loov- ja uurimistöõde saab õpilane tegelda endale huvitavate valdkondadega ning erinevad projekti- ja muud tegevused toetavad seda.
Ka siin saab alusdokument anda üldised suunised, põhimõtted. Personaalsus ongi see, et iga juhtum, iga õpilane on erinev.
Pigem muudetakse õpilast õppekava teele.
Arvan, et need on siiski üldised dokumendid ja igal õpilasel on oma õpitee, mida õpetaja peaks oskama märgata ja suunata.
Ilmselt siis oleks toetus suurem, kui oleks võimalus valikainetele.
Toetus sõltub õpetajapoolsest oskuslikust suunamisest ja ainekava rakendusest.
Kui oleks suuremad valikuvõimalused, siis ilmselt rohkem.
Siin peab olema õpetaja pädev oma tegevusi juhtima, teadma ja tundma õpilase individuaalsust ja sellest juhindudes koostama ainekavad, tuginedes õppekavale.
Arvamus: kuuldu üle järele mõelnud, tundub mõistlik, et põhikoolis arvestataks nõ ealiste muutustega rohkem. Ka õppija personaalset arengut ja sellest tulenevaid valikuid võiks tal rohkem olla juba põhikooli III astmes.
Tavaklassis ei võimalda õppetunni aeg tegeleda kõigi õpilastega personaalselt. Õpilasel endal ei ole võimalik teha valikuid õpitava sisu ja aja suhtes.
Õppe- ja ainekava on paindlik ja võimaldab läheneda personaalselt. Eriti hea on seda teostada väiksemates klassides.
Kõikidel on ühtsed nõudmised ja õppematerjalid, sõltub rohkem õpetajast, suurema huviga õpilastele tuleb leida lisamaterjali
Meil ei ole õpetajatena pandud peale piiranguid, et me ei või üht või teist õpiteed õpilastele soovitada
Personaalse õpitee toetamiseks peaks õpetaja tegelema üks-ühele õpetamisega.

Personaalne õpatee tuleb õpetajal ise luua. Eriti raske on see IÕK puhul, kui õpilase võimetest lähtuvalt tuleb vähendada õpitava mahtu, kuid põhikooli lõpuks peab õpilane siiski saavutama keskmise taseme. Erandiks on LÕK, kuid ka siin, õpilaste eripärast lähtuvalt, on eeldatavate õpitulemusteni jõudmine raskendatud.

Õpetajate põhjendused hinnangule Õppekava sobivuse juurde
Klassi üldine akadeemiline võimekus on üsna madal, mistõttu tuleb teha väga palju järeleandmisi nii õppeprogrammi valikulises läbimises kui hindamises.
Üldiselt on kehalise õppekavad head, sest õpetajale jääb võimalus õppekava sisu läbi viia oma äranägemise järgi vastavalt oma õpilastele.
Mõned ülesanded võiksid olla väiksemas mahus ning ülevaatlikult
Põhiolemuselt on ainealased eesmärgid paigas ja mõne teema paremaks omandamiseks valin erineva teemade järjestuse ning mõnikord kasutan muid materjale. Saan olla oma aines autonoomne ja tuua sisse õpilastest või hetkesituatsioonist lähtuva teema valiku.
Õppekava täitmise ja edukuse üle puudub ühtne kontroll
Õppekava võiks olla ka kaasaegsem ja elulisem, ning konkreetsem.
Teeksin kindlasti mingeid muudatusi, kui saaks.
Olemas läbivad teemad, mis annavad skeleti, igas aines olemas klassi põhiteemad, meeldib autonoomia ja võimalus loovuseks nende teemade käsitlemisel vastavalt konkreetse klassi õpilastele.
Väga palju oleneb õpetaja enda suhtumisest, soovist, eelarvamustest ja paindlikkusest. Hetkel kehtiv õppekava annab mulle võimaluse katsetada, eesmärgi püstitada ning olla loov tundide planeerimisel. Piiravad mind aga õpiväljundid, mis minu arvates ei saa olla nii ainekesksed, vaid peaksid olema pigem pädevustest lähtuvad.
Õpitulemused võiks olla leebemad, individuaalsemad.
Sobib, aga tunnijaotusplaanis teeksin muutusi.
Vist võin öelda, et olen sellega väga harjunud. Alati saab muidugi ka teistmoodi teha. Pean kahjuks tõdema, et lõiminguga erinevate ainete vahel on ikka probleeme.
Lähenen õppekavale loovalt ja ei hõia sellest rangelt kinni.
Mina jagaksin tunnijaotusplaani tundide arvu ringi.
Üldjoontes saab õppekavale toetuda, kuid ainespetsiifiliste täpsustuste jaoks kasutan PRÕKi.
Õppekava üldosa annab selge ülevaate sellest miks, mida ja kuidas õpetatakse.
Minu arust on kohati mitte eakohased ja rasked teemad, olulisem oleks nt. loodusõpetuse puhul õppida asju seostama, mõtlema ja tekitada huvi. Peaks olema piisavalt aega tegeleda katsete jms. tegevustega, mis arendaks ka lisaks loodusteadmistele õpilaste organiseerimisvõimet, koostööd ja tegutsemisoskust, abitust on liiga palju. Miks peab 3-ndas klassis õpetama vooluahelat, olulisem oleks käsitleda elektriõhust. Põhikooli füüsikakursuse ajaks ta niikuinii midagi ei mäleta, sest see ei seostu millegagi ja on raske. Rohkem peaks olema ka seoseid, nt. ühtne loodusteaduslik aine, kus antakse põhitõed.
Minu jaoks ei ole nt paigas loovtöö hindamise leht, kus juhendaja hindab töö vormistust. Senikaua kui ei ole üle koolilist kirjalike tööde vormistamise juhendit (ei ole veebis lihtsalt leitav, vaid 11.kl uurimistöde koha peal), jäävadki probleemid alles, vormistamisega on hädas õpilased, neid aidata püüdvad vanemad, juhendajad (kes panevad maksimum punkte töö eest, mis ei vasta üldse elementaarsetele nõuetele). Ja samuti ei saa komisjon hinnata slaidikava ülesehituse põhimõtteid, kui need ei ole hõlpsasti leitavad
Õppekava ei arvesta kogukonna, kooli, klassi õpilaste erinevustega.
Liiga üldsõnaline ja ei arvesta õppijate eripäradega.
Mitmekesisemad võimalused ei teeks paha.